Батько відхилив убік осикову гілку, блискучу од води, і гілка, хльоснувши його по спині, залишила на шкірянці довгий мокрий слід. Стецько відхилив ту саму гілку і, пройшовши вперед, пустив обережно, але гілка наздогнала його і шльогнула по шиї... З дому вибрались вони ще вранці, коли між деревами сірів туман, коли хмари лежали на верховіттях. Тепер туман опав, а небо трохи повищало. Обідали вони недавно, коли поминули торфовисько з затопленими ямами,— сиділи на поваленому стовбурі й їли хліб із підсмаженою телятиною. Зараз Стецькові хотілося пити. Можна зачерпнути долонями води просто під ногами, але вирішив терпіти до того місця, де росли дві розчахнуті ялини, з-під коріння яких вибігав струмок.

Коли добралися до ялин, Стецько побачив, що повінь обминає ялини, затопивши струмок. Хлопець зачерпнув води саме там, де він мав витікати. Оглянувся батько, уважно простежив, як син п'є, а потім запитав:

— Наморився? —Ні.

— Тобі ж казалось, щоб не рипався з хати.

— А я не стомився.

— Ти впертюх!

Пишався своїм сином, що Стецько вирушив із ним в обхід, не побоявся повені, яка залляла низину, не злякався дороги по болоті й по воді, наче й справді звик до неї. Про себе зауважував, що своє лісництво, мабуть, знає краще, ніж сина, і це сповнювало гострою цікавістю до Стецька.

— А добре, що ми не взяли у ліс Ксеню,— мовив Стецько.

— Чому?

— Од хати далеко не відійшли б.

Отже, думає про Ксеню, котра вчора ввечері прийшла до них із села й принесла глиняних півників, яких випікає її батько. Лунких, рудих півників, що заливчасто сюрчать, коли дути в дірку, а в грудях із сухим стуком б'ється камінчик, якого туди навмисне кладуть. Одного такого півника син узяв із собою і зараз, мабуть, обмацує, бо засунув руку в кишеню. Мабуть, кортить витягти і засюрчати на весь ліс, але стримується. І батько усміхнувся.

Раптом Стецько зупинився і, не кажучи й слова, показав рукою праворуч, між кущі горішини. Там стояла дика коза. Коли ступили до неї, коза не кинулась тікати, її вологі очі дивилися без страху, а передні ноги ледве здригались. Жовтий березовий листок причепився до шиї, між губами стриміла бадилинка. Вони ще ступили вперед, і коза повернулась боком, рушила, на хвилю горіховий кущ прикрив її, а потім знову показалась між грабами.

— Не поспішай,— сказав батько,— будь обережний. Вона веде нас...

Вода під ногами поглибшала, бо коза все крутіше завертала ліворуч, на низину. Йшла сторожко, хоча й не наполохано, і раз у раз оглядалась назад. Стецько, який звик до лісу, до кіз, до лосів, до лисиць, до зайців, почував, однак, збудження. Батькове обличчя наче аж видовжилось, вуста стислись. Гілка здерла з кози отой березовий листок, він упав на воду, а Стецько підняв, витер об куфайку і сховав під картузом.

Коза зупинилась поодаль від береста, до якого притислося двоє маленьких козенят. Берест стояв на ледь помітному узвишші, смута води там була мілка, проте сягала їм до колін. "Мабуть, уже давно отак гибіють",— подумав батько. Обійшов круг береста, а Стецько лишився стояти. Біля пенька батько зауважив пучок шерсті. Підійшов ближче — і

побачив третє козеня. Мертве, затонуле, дивилось догори вузькою щілиною напівприплющеного ока. Батько скоса зиркнув, чи син стежить за ним і чи помітив щось, та й поспішно відійшов од пенька.

— Вони зголодніли, так? — запитав Стецько.

— Мати нагодувала їх.

— Вони давно вже стоять, еге?

Кора внизу на бересті була обшурована, на задирках тремтіли волосинки.

— Мабуть, цілу ніч стояли...

Коза наблизилась до береста, обнюхала козенят. Вона вже не боялась людей, начебто разом із ними потрапила в біду.

— Що будемо робити? — запитав батько, чи то розмірковуючи, чи то радячись.

Стецько не почув. Розширеними очима дивився перед собою і міцно стискував у кишені глиняного півника.

Батько витяг із сумки мішок і, простягнувши вперед праву руку, ніби просив не боятись, ніби ось-ось хотів нею приласкати,— неквапно попрямував до береста. Забулькала вода під чобітьми, і коза підвела голову. Скоро відійшла трохи вбік, а козенята ще дужче притулились одне до одного та до стовбура... Стецько обережно рушив за батьком. Батько різко накрив мішком козенят, водночас притискуючи їх коліньми до береста. Коза кинулася вбік, але спинилась біля сосни, а очі її прискали швидким, сухим переляком. Здавалося, ось-ось вона, ледь присівши, одним великим здриганням відштовхнеться і стрибне вбік...

Обоє козеняток тепер були в мішку, і з мішка випинались то ратиці, то коліна чи голови.

— Візьмемо їх додому? — запитав Стецько, ще не зовсім впевнений, що батько вчинить саме так, але вже радісний.

— Вони виснажились, їх треба доглядати.

— Я доглядатиму!.. А коли повінь зійде, то випустимо?

— Авжеж.

Повертались додому, а коза йшла позаду. Вона відставала, а то й зовсім зникала — і раптом з'являлася збоку або й попереду. Появившись попереду, вона легко, майже безшумно, тікала по воді, зупинялась, а потім знову тікала і через кущі пробігала так, наче їх хвилював подих вітру. Стецько витяг півника, свиснув: тварина спершу завмерла, далі легко зникла за осиками. Стецько ще раз свиснув — і йому відповіла гострувато-сумна луна.

— Не відганяй,— сказав батько.— Вона відстане сама. Коза більше не з'являлась, і Стецько, який уявляв, що вона

йтиме до їхньої хати, а потім житиме разом із козенятами в хліві або в загорожі на дворі, вже шкодував, що своїм свистом налякав її.

— Козенята питимуть молоко,— мовив батько.

— А сіно даватимеш?

— Мабуть, не їстимуть. Вони ще цицьку тягнуть.

—Я їх доглядатиму, гаразд?—запитав Стецько, намагаючись зазирнути батькові в обличчя.

— А ти їх не ласкатимеш, не гладитимеш?

— Гладитиму!

— Ну от,— усміхнувся батько.— Від них слід триматись далі, бо вони дикі, не люблять ніжнощів.

Він ступив лівою ногою на стовбур поваленого осокора, і коли вже підносив праву, то ліва, посковзнувшись, підвернулася, і батько, чи то зітхнувши, чи то зойкнувши, так і присів, усе ще тримаючи однією рукою мішок Стецько подумав, що нічого страшного не сталось, бо батько зразу ж підвівся і спробував ступити. Мабуть, це далося йому важко, бо обличчя посіріло, а щілини очей повужчали.

Знову присів і, глянувши гірко на сина, нічого не сказав.

— Тату? — напівзапитав Стецько.

Батько зняв чобіт, закачав штанину. Біля ступні шкіра на нозі уже бралася фіалковою синню. Батько обережно обмацав гомілку, стопу — й скривився.

— Що таке?.. Зламав?..

— Візьми ножа й виріж мені палицю з горішини.

Коли Стецько повернувся з горішиною, батько обчухрав її, підвівся і, спираючись на палицю, ступив кілька кроків. Мабуть, далися вони йому нелегко, бо на шиї напнулись жили, а чоло враз спітніло.

— Ходімо,— сказав батько.

— А козенята? — запитав Стецько і озирнувся кругом, чи не видно їхньої матері.— А з ними що?

Батько дивився на мішок, який здригався так, ніби ось-ось мав побігти по землі.

— Якщо випустити, вони можуть пропасти... Доведеться тобі нести. Подужаєш?..

Стецько ніс мішок і відчував вагу живих козенят. Відчував, як козенята штрикають ногами у спину, як ворушаться. Йти доводилось повільно, бо батько ледве кульгав позаду, зупинявся й відсапувався. Стецько шкодував, що навколо нема нікого, хто міг би допомогти. Скоро мішок здався важчим, ніж спочатку, і вони присіли відпочити.

— Ввечері доберемось додому,— сказав батько.— Ти ще не сідав до уроків?

— Ні.

— Увечері будемо вдома.

"Мабуть, заспокоює мене,— подумав Стецько.— Й виду не показує, що не може йти, а заспокоює".

Йдучи назад, звертали все крутіше ліворуч і тепер вибралися з води на сухе. До шляху, на якому можна б зустріти пішого подорожнього або кінного, залишалося ще чимало. Стецькові пальці, що тримали мішок, від утоми сповзали з рипиці, ніби по слизькому. Аби легше йти, занурив у кишеню руку, намацав глиняного півника-свищика і, щоб не бачив батько, навмисне загубив під пеньком. Після цього трохи наче полегшало, проте ненадовго.

— Може, випустимо їх?

Стецькові тієї миті здалося, що краще б випустити зловлених козенят на волю, тут уже сухо, загинути від повені не зможуть. Бо ж нудитимуться в їхньому хліві, а то й помруть замкнені.

— Не треба випускати.

Ще не раз сідали відпочивати, і з кожним разом Стецькові було все важче підводитись. Чекав, щоб батько знову сказав випустити козенят — і тоді б він згодився, але батько мовчав, і Стецько розумів, що тому не легше, бо за якихось дві години наче поменшав у зрості та повужчав у плечах...

Більшого шматка дороги Стецько не пригадує. Як пробиралися через повалений бурею осичняк, як долали ліщинові зарості, як ішли по дубняку — вилетіло з голови. Отямився вже на узбіччі, коли сидів на купі сушняку, і перше, що побачив, була зігнута батькова постать. Батько розв'язав мішок, щоб козенята не задихнулись і могли вільно подихати.

— Чуєш, віз іде? — мовив батько, придивляючись до дороги, що недалеко від них закручувалась луком. Стецько прислухався, але не почув нічого.

— Ввечері будемо вдома... Глянь — уже видно! Грузькою піщаною дорогою посувався віз. У передку сидів

літній чоловік у плащі з задертим коміром. Батько взявся зав'язувати мішок Поспішав, і пальці, як дерев'яні, не слухалися його. Коли, нарешті, зав'язав, то сказав Стецьку насмішкувато-радісно:

— На, візьми.

Мимоволі Стецько простяг руку. Батько поклав йому на долоню глиняного півника. Стецькові стало соромно, він уже замірився, щоб викинути півника, але батько наказав:

— Не смій! Підібрав півника я, і він уже мій.

Стецько відвернувся, щоб батько не бачив його обличчя.

— Добрий вечір,— привітався, порівнюючись, дядько на возі.

— Та ще не вечір, а день,— відповів батько.